

Selusien koa helamu ten Kalesia

?Isei mutis selusien koanik?

Pol, koa vi eiloheh tai onen Iesu Kristo mutis tus koanik^a en sua 49 AD (sua keil katau en avong Iesu avasi), katau en ualien rohtoh keil onen,^b ka mulamu en avong koa avat keil ten sios ten out Serusalem arondan vituai en sua 50 AD keke avaselus usil usite onen Kristin keil koa arvitei Siu.^c

?Isei vuli rohtoh en selusien koanik?

Pol mutis selusien keil ekek va ven Kristin keil koa aro en provins ten out Kalesia. Va rohtoh min keil en sua 46-48 AD^d en ualien telamu onen navong va en out Pisitia Antiok, Aekoniam, Listra ka Derbi. En Pisitia Antiok, Pol ka Banabas lusedus min Siu keil ka min koakeil emun arvitei Siu. Ka Siu keil alikat rasilin keilu luva ran taon one. Evus, luva en out Aekoniam ka luvotini vatte tas, meatin houlu asi keil ven more longlongien onealu, ka tei en Siu keil avathat rea en meatin keil va kat keilu keke avalikat rasilin keilu luvaha ran taon one.^e Evus, luva en taon keilu ten out Listra ka Derbi. Ka en out keilu ekek, luvitehiten selusien onen Ahi min meatin keil. En taon ten out Listra, Ahi mumon merikel tai ka en Pol ka sakin meatin tai koa alen tisa mai ris tahos. Sakini, koakeil ten out enek koa arvitei Siu asak visi avaha netan min keilu suval luvi ahi elu. Ka navong Siu keil ekonek alesi, umai ka vesesal avov vini Pol.^f Ka Ahi sakin Pol moul eris ka kei ral min Saelas lumum havivi tamun ral min meatin keil ten out enek. Keilu lusakin keil umai akeih tamun en demkatien one, ka lurie lat meatin keil koan keke umai avi elda keil avalosil kat sios hau enek.^g Evus, Pol ka Saelas luva ris en out Antiok.

Navong Pol ka Saelas lulokovein koakeil ten provins ten out Kalesia, tei en Siu keil umai ka avilehiles rendemien onen Kristin keil ten sios hau keil ekek.^h Aviteni keke Kristin vasi keil usil kat mengkatien keil onen Siu keil, suval mengkatien ten vekahoi ka mengkatien keil taanien.ⁱ Ka aviteni emun keke Pol

^a 1:0 Kal 1:1 ^b 1:0 Umen 13:4–14:28 ^c 1:0 Umen 15 ^d 1:0 Umen 13:4–14:28

^e 1:0 Umen 14:1-5 ^f 1:0 Umen 14:8-20 ^g 1:0 Umen 14:21-25 ^h 1:0 Kal 1:6-9

ⁱ 1:0 Kal 3:1-5

rovitei eiloheh tai anatin onen Ahi.^j Ven koanik, en selusien ekek, Pol en vati vahit kilea usite onen^k ka asa varei vi vatte ten demkatien onen Kristin keil.^l

?Pol mutis selusien koanik vensa?

Pol en vati vatalimal en rendemien onen me-Kalesia keil usil isei rie lat kei keke vamai vahi eiloheh tai – Tei en Siu keil umai aviteni keke Pol rovitei eiloheh tai anatin ka more longlongien koa kei mul selus usili ka en rendemien onen enges.^m Sakini, Pol selus usil ualien onen mulamu en avong koa mai vi Kristin tai.ⁿ Evus, Pol selus usili mukave Iesu rie lat kei ka sakini kilea vatte ten more longlongien,^o ka mukave kei rokurtei hihiseien keil onen ran eiloheh keil sav.^p Ka navong mai selus min eiloheh sav keil, keil along kilea anatinien ten hihiseien onen keke demkatien en Iesu Kristo enges vi sise koa meatin keil akilea avamai avamal en meten Ahi.^q

Pol en vati vatalimal en rendemien onen me-Kalesia keil usil asa varei vi vatte ten more longlongien – Tei en Siu keil umai ka aviteni keke Kristin vasi keil, koakeil avi Siu ka koakeil emun arvitei Siu, iha en vekahoi,^r ian anien koa muto en meten Ahi,^s ka usil kat mengkatien sav keil emun onen Siu keil.^t Ka Pol viteni keke meatin keil umai amal en meten Ahi ka en demkatien en Iesu Kristo enges.^u Kei viteni keke munak iha en vekahoi, hetie lati keke arlingtei mun demkatien one en asa koa Kristo mumoni en usite one. Hesakini, demkatien one hehi heisav enges.^v

Pol en vati vatalimal en rendemien onen me-Kalesia keil usil asa koa Kristin keil akilea avoumoni – Navong tei en Siu keil aviteni min Kristin keil keke imai imal en meten Ahi navong usil revi mengkatien keil onen Siu keil, suval koa amul asak visi avasakin keil avahi slev ten mengkatien keil enek.^w Ka Pol viteni keke Kristo sakini Kristin keil amaluv tuai ran keihoen ten mengkatien keil onen Siu keil.^x Ka anandemtei anahit amaluv keke akilea avoumon tisaen.^y Vuo, keil amaluv keke avousil asa koa Ninin Votut en vat keil avoumoni.^z

Pol en vati vatalimal en rendemien onen me-Kalesia keil usil umen onen Ninin Votut en moulien one – Tei en Siu keil akeih kat Kristin keil en provins ten out Kalesia keke usil katiat en mengkatien ka sakien onen Siu keil, ka anandem ramattei usil Ninin Votut. Ka Pol vit kilea keke Ninin Votut vi vatte ten moulien onen Kristin keil,^a veni mul moul en tin meatin keil koa aling demkatien one en Iesu Kristo,^b mul rie lati keke avi titan Ahi keil,^c ka mul viles sakien onen Kristin keil keke avalesungein sakien keil onen Iesu.^d

^j 1:0 Kal 1:11-12; 2:7-8 ^k 1:0 Kal 1:12-2:10 ^l 1:0 Kal 3:26-4:7 ^m 1:0 Kal 1:11-12

ⁿ 1:0 Kal 1:13-14 ^o 1:0 Kal 1:15-17 ^p 1:0 Kal 1:18-24 ^q 1:0 Kal 2:1-21

^r 1:0 Kal 2:3; 5:2; 6:12 ^s 1:0 Kal 2:12 ^t 1:0 Kal 2:4,10; 3:2 ^u 1:0 Kal 2:16; 3:6,22;

5:5 ^v 1:0 Kal 5:2-3 ^w 1:0 Kal 5:1 ^x 1:0 Kal 5:1 ^y 1:0 Kal 5:13 ^z 1:0 Kal 5:16

^a 1:0 Kal 2:20 ^b 1:0 Kal 3:2-5 ^c 1:0 Kal 4:6 ^d 1:0 Kal 5:16,22-25

Vati rendemien tai ten selusien koanik mul en Kalesia 2:16

Ir rokilea kosa keke meatin tovuol vamai vama en meten Ahi en sise keke kei musil kat revi mengkatien keil onen Siu keil. Ir rokilea keke meatin vasi akilea avamai avamal en meten Ahi navong keil aling demkatien one en Iesu Kristo. Ka ir romai rokur anatin en Iesu Kristo keke rovamai rovamal en meten Ahi ven demkatien orer, rovitei ven sakien koa romusil revi mengkatien keil onen Siu keil.

?Asa mul en selusien koanik?

1. Pol selus usili mukave kei mai vi eiloheh tai ka kur more longlongien onen ka ven Iesu Kristo varei. (1:1–2:21)
2. Pol vihiseini keke Kristin keil umai amal en meten Ahi ka en demkatien one en Iesu Kristo, ka rokatei en mengkatien keil onen Siu keil. (3:1–4:31)
3. Pol vihiseini keke Kristin keil amaluv ran keihoen ten mengkatien keil, ka ran keihoen ten tisaen ka matien emun. Ka amaluv keke akilea avousil Ahi vatal min kataunien onen Ninin Votut. (5:1–6:18)

Hitkilean onen Pol usil leta koanik

1 ¹⁻²Inau, **eiloheh** Pol, ral min Kristin keil ten out ekok mesan selusien koanik vat min kami, Kristin keil ten sios keil en provins ten out Kalesia. Ka rovitei vangi meatin tai koa arie lat inau mahi eiloheh tai, vuo keke mahat maselus min kami. Ka vi Iesu Kristo ral min Ahi Tata orer, koa sakini moul eris ran matien, koa keilu lurie lat inau mahi eiloheh onealu.^e

³Navis keke more envatien ka tomat onen Ahi Tata orer ka Asuv Iesu Kristo heto hetal min kami.^f ⁴Iesu san moulien onen ka mat ven **tisaen** keil orer. Kei mumoni mukonek musil rendemien onen Ahi keke vasakin ir rovamaluv ran tounah keil koa tiaso en avong kosa.^g ⁵Ahi mariso mok ka mal keke rehehati lat isen hehina vio ... keite teni hetovuol. Anatin.

Selkatien keke Kristin keil ihuli kat more longlongien koa vi anatin koa akuri tuai

⁶Inau namutimanin navong nakur longlongien keke kami mimul milokovein Ahi koa rie lat more envatien onen min kami ven asa koa Iesu Kristo mumoni, ka koa vise kami mimai mivi onen. Anatin, milokoveini ka miviles mimusil longlongien tateisav tai. ⁷Ka asa koa mimul mimusili rovitei mun more longlongien. Veni tei en Siu keil e vati avahiles anatinien ten more longlongien usil Iesu Kristo vamai vahi heisav enges.

^e 1:1-2 Kal 1:11-12; Umen 20:24 ^f 1:3 Rom 1:7; Plp 1:2; Flm 1:3 ^g 1:4 Kal 2:20; 1Tim 2:6; Taet 2:14; 1Sion 5:19

Ka keil asakin rendemien onami vamai valanglango.^h 8-9Ka inau naviteni anatin min kami keke munak meatin tai vat min kami ka vitehiten longlongien tamun koa teisav en asa koa komai mevisein kami eni tuai, mahien koa Ahi hesani mini hemariso mok ka keite teni hetovuol. !Anatin, avaseini vahit vahi eiloheh sav tai, vuo vi **angelo** tai ten out nesa varej, munak longlongien onen teisav en asa koa kami mikuri tuai, kei heha en Ahang koa sakras vamat!ⁱ

¹⁰Kami milong kilea ka en selusien takeih onak keke narmultei masak visi keke masakin meatin keil avasi keil venau. Ka ek vati li keke Ahi enges vasi kei venau. Veni munak nisak visi keke moumon meatin keil avasi keil venau, suval koa tei en meatin keil amul aviteni, nasakras emun mahi meatin toumien tai onen Iesu Kristo.^j

Pol selus usil umen koa Iesu Kristo rie lati keke vakuri

¹¹Tuak ka ahinkuli keil, ek vati mivailea keke more longlongien koa navitehiteni tuai min kami rokatei en rendemien onen etai meatin.

¹²Veni more longlongien koanik, narkurtei ran etai meatin vuo ran hihiseien onen mesav tai. Ka vi Iesu Kristo varej koa vit kilea more longlongien koanik minau.^k

¹³Kami milonge keke, mulamu, namusil katiat en mengkatien keil onen Siu keil. Koanik vi anatin. En avong enek, navi vativieh en Kristin keil. Namu purun keil houlu, ka nasak visi mou lin Sios onen Ahi.^l ¹⁴Nasa vasi moulien onak keke makur vasin hihiseien onen Siu keil. Ka ileilien onak mulin meatin keil houlu koa sua one mariso mok mulin onak. Nasak visi mousil vasin sakien keil koa avu keil onomai ten avong mulamu asani min komai.^m

¹⁵⁻¹⁶Ka nareingeingeni keke, mulamu en avong koa avasi inau, Ahi si kei vatie lat inau moumon mari umen tai veni.ⁿ Anatin, ven more envatien onen mariso, kei vise inau ka vothot en Natnali minau. Mumoni mukonek keke maha mahitehiten more longlongien usili min koakeil arvitei Siu. Ka navong vothot en Natnali minau,^o narvatei keke mahis etai meatin sav vahiseinau usili. ¹⁷Ka narvatei en out **Serusalem** keke maha maselus vatal min koakeil umai avi **eiloheh** keil mulamu enau. Ka namea, nuva en out volvol en kantri ten out Arebia. Ka katau suk, nuva ris en taon ten out Damaskas.

¹⁸Evus, navong sua etel (3) muli, nuva en out Serusalem keke masao en Pita, ka naro ral mini wik elu nges.^p ¹⁹Ka nales elda Tiemes, tunali Asuv Iesu. Ka eiloheh sav keil narlestei keil. Keil arviseintei inau usil more

^h 1:7 Umen 15:1,24 ⁱ 1:8-9 1Kor 16:22 ^j 1:10 1Tes 2:4 ^k 1:12 Kal 1:1

^l 1:13 Umen 8:3; 22:4-5; 26:9-11 ^m 1:14 Umen 22:3 ⁿ 1:15-16 Aes 49:1; Ser 1:5; Rom 1:1

^o 1:15-16 Umen 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18; Kal 2:7 ^p 1:18 Umen 9:26

longlongien koa nakuri.^q ²⁰Asa koa namul namutisi min kami avi anatin, narmultei maluvos kami.^r

²¹Evus, nuva en provins elu ten out Siria ka Silisia. ²²Ka Kristin keil en sios ten provins ten out Sudea arlei kileatei inau veah. ²³Keil araengoni enges keke, “Meatin koa mulamu mul sak purun koakeil aling demkatien one en Iesu, moulien onen viles tuai. Ka kosa, kei mul vitehiten more longlongien koa, mulamu, kei sak visi vou lini.” ²⁴Ka navong keil alonge mukok, avati lat isen Ahi ven asa koa mumoni en moulien onak.

**Eiloheh sav keil alei kilea anatinien ten more
longlongien koa Pol mul vitehiteni**

2 ¹Sua ouhat (14) mai muli, ka nuva ris en out **Serusalem** ral min Banabas. Ka Taetas emun musil komal.^s ²Nuva en out Serusalem suval koa Ahi vothot eni minau keke moumoni. Ka navong narokol out Serusalem, narondan ral min koakeil enges ales keil suval avi avat keil ten sios. Ka navit mesein more longlongien koa namul navitehiteni min koakeil arvitei Siu. Ek vati keke avat keil ekek avalong kilea eni ka avamae eni, veni ek rovattei mahotini keke umen koa namumoni tuai vuo koa numoni nahi heisav enges. ³Ka navong avat keil along selusien keil onak, amaeni keke meatin keil umai amal en meten Ahi ka en sise ten demkatien one ka rokatei en sise ten vekahoi. Ka keil alei kilea keke Taetas, koa musil inau, vi tue en demkatien, avaseini vi koan **Gris** koa rovatei en vekahoi. Avat keil enek ten sios armumonte vakeih mini vahit vaha en vekahoi.

⁴Ka, en avong enek, tei en meatin keil koa aliluvos avit avi Kristin amul akapil suai en tondanien onomai. Keil umai keke avalong suain usite koa navit ir, Kristin keil koa roling demkatien orer en Iesu Kristo, romaluv ran mengkatien keil onen Siu keil. Veni e vati avakeih kat ir keke rovousil kat mengkatien keil onen Siu keil ka rovamai rovahi slev keil teni.^t ⁵Ka komai mermaetei vare en rendemien one keke Kristin vasi keil usil kat mengkatien keil onen Mosis hesuval avi Siu keil. Memulomal keih en anatinien ten more longlongien koa memul mevisein kami eni vasakini mikilea veah mivaling demkatien onami eni ka mivousili.

⁶Ka navong naselus ral min koakeil ekek ales keil suval avi avat keil ten sios, nalesi keke asakras avasesorin en etai ris tounah vatal min hihiseien keil koa namul navitehiteni min meatin keil. Ka avaseini mukonek, ek rovattei mailea munak meatin keil amul avati lat isen avat keil ekek vina nesa, veni meatin tovuol vamarite vuo vahi havivi en meten Ahi.^u ⁷Anatin, avat keil ekek arsesorin en etai tounah vatal min hihiseien keil onak, ka alei kilea keke Ahi rie

^q 1:19 Mat 13:55; Mak 6:3 ^r 1:20 Umen 9:30 ^s 2:1 Umen 15:2 ^t 2:4 Umen 15:1,24;
Kal 1:7; 5:1,13 ^u 2:6 Dut 10:17

lat inau keke masan more longlongien onen min koakeil arvitei Siu. Anatin, rie lat inau en vati sakien koa rie lat Pita keke vasan more longlongien onen min Siu keil.^v ⁸Avat keil enek alei kilea keke Pita vi **eilohēh** onen min Siu keil ka en keihoen koa Ahi sani mini keke voum vatal min keil. Ka en vati sise ekek, keil emun alei kilea keke Ahi san keihoen minau keke moum vatal min koakeil arvitei Siu vasuval eilohēh onen min keil. ⁹Anatin, navong Tiemes, Pita ka Sion, koa avi vatiseng keil ten sios ten out Serusalem, alonge mukave Ahi rie lat more envatien minau en usite koa mul rokol kat umen onak ral min koakeil arvitei Siu, akur revī komal Banabas ral min he matu ten lahruaien. Telsi keitel keke komal melvikiti melvaha ka melvoum vatal min keil, ka keil ihikiti um hetal min Siu keil. ¹⁰Avis komal enges keke melvoumon tounah tai. Avis komal melhesan kataunien min Kristin keil ten out Serusalem koa tounah one tovuol. Ka nasi inau navong nalonge veni mul tuai en rendemien onak keke moumoni.^w

**Pol ralimal en Pita vit Kristin keil anousiltei mengkatien
keil onen Siu keil keke avamai avamal en meten Ahi**

¹¹⁻¹²Ka, en avong tai, Pita mai sao en komai en taon ten out Antiok. Ka navong emai, kei kaniau vituai ral min koakeil arvitei Siu.^x Evus, elda Tiemes sila tei en meatin keil onen umai ales komai en out Antiok. Keil amul en vangi Kristin keil koa amundemi avit meatin vasi keil iha en **vekahoi** mau keke avamai avamal en meten Ahi. Ka navong meatin keil enek umai, Pita viles ka rokapiltei mun vatal min Kristin keil koa arvitei Siu. Anatin, kei rokaniantei mun vatal min keil veni metauni keke Siu keil anandem natisa eni. Sakini, navong nalesi keke sakien onen viles mukonek, naselus keih mini en meten Kristin sav keil. ¹³Ka navong Kristin sav keil ten out Antiok koa avi Siu ales sakien onen Pita, keil emun aleisungein saklivosien onen. Ka Banabas emun lei ras sise onen ka leisungeini.

¹⁴Ka navong nalesi keke sakien koa Pita mumoni ka koakeil aleisungeini romaltei ka romusiltei anatinien ten more longlongien orer, naselus keih min Pita en mete navit, “Tuak, keik kovi **Siu** tai, ka en avong tei, kosi kei keke kovalokovein mengkatien keil onen Siu keil vales. Anatin, kokaniau vituai ka komumon sakien keil suval hit kovi tai en koakeil arvitei Siu. ?Sakini, kosa, vensa varei komul koviles rendemien onom kokeih kat koakeil arvitei Siu keke usil kat sakien keil onen Siu keil, sakien keil koa keik varei komul kolokoveini?” Anatin, naselus mini mukonek.

**Meatin vasi keil umai amal en meten Ahi navong
keil aling demkatien one en Iesu Kristo enges**

¹⁵?Ka mukave en usite onomai, Siu keil? Vi anatin keke mevi Siu navong avasi komai. Ka roles koakeil arvitei Siu koa armusiltei

^v 2:7 Umen 9:15; 22:21 ^w 2:10 Umen 11:29-30 ^x 2:11-12 Umen 11:5-18

mengkatien keil orer suval avi meatin tisa keil en meten Ahi. ¹⁶Ka avaseini mukok, ir vasi rokilea suk keke meatin tovuol kilea vamai vama en meten Ahi en sise koa mul musil revi **mengkatien**|**Mengkatien keil onen Mosis** keil onen Siu keil. Romul rokilea keke meatin vasi keil umai amal en meten Ahi navong aling demkatien one en Iesu Kristo, ka roвитеi veni romul romusil revi mengkatien keil onen Siu keil.^y

¹⁷Ka navong romul roviteni keke Kristo enges kilea vasakin ir rovamai rovama en meten Ahi, rie lati keke rolei kilea rovi meatin tisa keil suval etin koakeil arvitei Siu. ?Ka mukave, vi Kristo koa mul sakin ir romai rovi meatin tisa keil? !Vuo, romukteinek! ¹⁸Ka vahit mahiles maha ris masuv kat mengkatien keil onen Siu keil koa naleh lini tuai ka mahisein mesav keil emun eni, vahi anatin keke mahi meatin tisa tai koa narali koteh ren Ahi. Ka narmumontei vamukonek. ¹⁹Veni navong nalei kilea keke nasakras mamai mamal en meten Ahi vaka en mengkatien keil onen Siu keil, Ahi kur moulien matu onak koa namusil katiat mengkatien keil onen Siu keil, ka muti kati en aiveave ral min Iesu Kristo. En avong enek, moulien matu onak emat ka mengkatien keil umai avi heisav enges minau. Ka Ahi mumoni mukonek minau keke nakilea mamoul mahati lat kei enges vatal min moulien hau onak.^z ²⁰Sakini, roвитеi mun inau koa namoul, ka vi Ninin onen Iesu Kristo koa mul moul en inau. Sakini, kosa, tounah keil vasi koa namumoni en avek, namul namumoni ral min demkatien en Natin Ahi. Vi kei koa en vat inau ka san moulien onen vamat vahinat inau.^a

²¹Inau nakilea keke Ahi les ir suval romal veni more envatien onen mariso mok. Sakini, nirsak vistei malomal en maluen onak vaka en mengkatien veni, hemukonek, hetie lati keke nalei heisav en maluen koa sa maeni ka en Kristo ven more envatien onen. Veni, vahit meatin tai kilea vama vaka en mengkatien keil onen Siu keil enges, vasuval tei en keil amul aviteni, matien onen Iesu Kristo vi heisav enges. Ka rokilea keke koaneke roвитеi anatin.

**Ahi san tokolkatien keil onen ka en sise ten demkatien,
ka roвитеi en sise ten mengkatien keil onen Siu keil**

3 ¹O me-Kalesia keil, saki en onami mul rie lati keke mivi unu keil enges. ?Vensa varei mimaen meatin keil umai aluvos kami ral min selusien one avit mihousil kat mengkatien onen Siu keil keke mivamai mivahi Kristin keil anatin en meten Ahi? Veni, en metomi, inau navit kilea mukave Iesu Kristo mat en aiveave. ²Mihehit kilea li minau. ?Ahi san Ninin Votut min kami veni mimusil kat revi

^y **2:16** Umen 15:10; Rom 3:20,28; 4:5; 11:6; Efes 2:8; Kal 3:11; Sam 143:2 ^z **2:19** Rom 7:6

^a **2:20** Sion 13:1; 17:23; 1Sion 3:16; Kal 1:4; 1Tim 2:6; Taet 2:14

mengkatién|**Mengkatién keil onen Mosis keil onen Siu keil?** Vuo. San Ninin Votut min kami veni miling demkatién onami en more longlongien usil Kristo. ³?Sakini, vensa mimul mimumon sakién onen unu keil? Veni, mulamu, mimual rohtoh en sise ten demkatién ka en keihoen onen Ninin Votut. Ka kosa, mimul misak visi mivatokol keite ten sise enek vaka en keihoen onami enges. ⁴Munak mihehiles ran sise ten demkatién koa vi anatin, mahien keil koa mikuri tuai ven demkatién onami, mikur heisav eni enges. ⁵Ka navong Ahi san Ninin Votut min kami ka mumon merikel keil ven kami, romumonte veni mimusil kat reví mengkatién keil onen Siu keil. Mumoni veni milong more longlongien usil Iesu Kristo ka mikur anatin eni.

⁶Rokilea koanek vi anatin veni suval asa koa Tus Votut viteni usil **Ebrahim** vit, *“Ebrahim ling demkatién onen en hatkatién onen Iahova. Ka ven koanek, Iahova si veni ka les moulien onen mal en meten.”* Sen 15:6^b

⁷Sakini, tahos mikilea keke vi koakeil akur demkatién vareí avi vatiamal kati onen Ebrahim. ⁸Ka Ahi ling kati tuai keke voumon sise keke koakeil arvitei Siu akilea avamai avamal en meten vaka en demkatién. More longlongien koanik, Ahi vit luvati min Ebrahim mulamu vit, *“Ka keik kihi sise ten tokolkatién onak heha min vatiamal vasi keil ten out netan.”* Sen 12:3^c ⁹Ven koanik, tokolkatién onen Ahi mul en koakeil vasi akur demkatién suval koa Ebrahim kuri.^d

¹⁰Ka sesendaen tai mul en koakeil vasi asak visi avousil kat mengkatién keil onen Siu keil keke avamal en meten Ahi.^e Veni Tus Votut onen Ahi viteni vit, *“Sesendaen hel en koakeil vasi armum vasitei tounah vasi keil koa amutis kati en mengkatién keil onen Mosis.”* Dut 27:26 ¹¹Rokilea keke meatin tovuol kilea vamai vama en meten Ahi vaka en mengkatién keil ekek veni rolonge keke, *“Koakeil amusil Ahi ral min demkatién, keil amal en meten.”* Hab 2:4^f ¹²Ka koakeil asak visi keke avamai avamal vaka en sise ten mengkatién keil, keil armusiltei mun sise ten demkatién. Ka sise koa amul ien keih. Koanek suval asa koa selusien onen Ahi viteni koa vit, *“Meatin koa san kei keke voumon mengkatién keil onen Ahi, kei houmon keil vasi.”* Lev 18:5^g

¹³Ka avaseini keke sesendaen tai mul emai en koakeil vasi armum vasitei mengkatién keil onen Ahi, Iesu Kristo sakín ir romaluv ran mahien ten sesendaen koanek. Veni kei kur vasin mahien ten sesendaen orer suval koa amutisi en Tus Votut avit, *“Sesendaen mul en meatin koa mat murur en vatiai tai.”* Dut 21:23^h ¹⁴Sakini, ka en asa koa Iesu Kristo mumoni, tokolkatién koa Ahi vat kati min Ebrahim kilea

^b 3:6 Rom 4:3 ^c 3:8 Sen 18:18; Umen 3:25 ^d 3:9 Rom 4:16 ^e 3:10 Mengkatién keil onen Siu keil avi houlu ramat, ka meatin tovuol kilea voumon keil vasi. ^f 3:11 Rom 3:20; Kal 2:16; Rom 1:17; Hib 10:38 ^g 3:12 Rom 10:5 ^h 3:13 Rom 8:3; Kal 4:5; 2Kor 5:21

vamai en koakeil emun arvitei Siu. Anatin, Iesu kur mahien orer keke rokilea rovakur Ninin Votut vaka en sise ten demkatien. Koanik vi Ninin Votut koa kei vat kati keke hesani min meatin keil onen.

**Ahi vat kati keke hesan tokolkatien onen
min koakeil enges akur demkatien**

¹⁵Tuak ka ahinkuli keil en demkatien, nihit kilea rendemien koanik min kami heka en sakien tai ten moulien orer. Navong meatin elu lumae en lingkatien tai, keilu lumumon **hatkatien takeih** tai ral min keilu. Evus, lumutis kati ka luling isealu mul ien. Ka navong luretalihe evus, meatin sav emun sakras valing kat etai ris selusien eni, vuo voumoni vamai vahi heisav enges. ¹⁶Ka, suval koanek, navong Ahi mumon hatkatien takeih onen ral min **Ebrahim**, mumoni emun ral min *'kei koa hekistal eni.'* *Sen 17:7ⁱ* Tus Votut rovitentei vahit mumoni ral min *'koakeil ikistal eni.'* Veni navong viteni vit *'kei koa hekistal eni,'* mul selus usil meatin tas. Ka meatin enek vi Iesu Kristo.

¹⁷Namul naselus usil hatkatien koanik keke matie lati min kami keke **mengkatien|Mengkatien keil onen Mosis** keil koa Mosis sani min Siu keil rosakintei hatkatien takeih koa Ahi mumoni ral min Ebrahim vamai vahi heisav enges. Vuo, romukteinek. Veni Ahi mumon hatkatien takeih onen ral min Ebrahim mulamu en avong koa san mengkatien keil onen min keil. Anatin, sua handred ehat hanumau tai ka halualim emun (430) mai muli, ka Ahi san mengkatien keil ekek esuk min Mosis. Ka mengkatien keil ekek asakras avoumon hatkatien koa mulamu vamai vahi heisav enges.^j ¹⁸Veni tokolkatien koa Ahi vat kati min Ebrahim, kei kur maeni suval sanien tai. Rokurtei veni mum vasi mengkatien keil. Veni, vahit meatin kilea vakur tokolkatien enek vaka en sise sav ten mengkatien keil, voumon hatkatien onen Ahi vamai vahi heisav enges. Ka rolei kilea keke Ebrahim kur maen tokolkatien ka en hatkatien onen Ahi.^k

¹⁹?Munak meatin keil umai amal en meten Ahi enges ka en demkatien, vensa suk Ahi san mengkatien keil min meatin keil onen? Ahi san mengkatien keil ekek min me-Isrel keil veni amumon tisaen lisenges. Ka san mengkatien keil ekek min keil keke avalei kilea tisaen keil one vatokol avong koa *'kei koa hekistal'* en Ebrahim, koa Ahi varei vat kati mini, hemai hekistal. Ka mengkatien keil, Ahi sani min **angelo** keil koa asani suk min Mosis keke vahi ongon vahisein me-Isrel keil eni.^l ²⁰Navong Ahi san mengkatien onen min me-Isrel keil, sani min keil ka en Mosis enges. Ka navong kei mumon hatkatien takeih onen ral min

ⁱ 3:16 Sen 12:7; 13:15; 24:7 ^j 3:17 Eks 12:40 ^k 3:18 Rom 4:14; 11:16 ^l 3:19 Rom 5:20; Umen 7:38,53; Hib 2:2

Ebrahim, Ahi, kei sasen enges, mumoni. Sakini, hatkatien takeih onen hetetamen imok mulin mengkatien koa sani ka en Mosis.

²¹ Vahesa meatin tai hehiteni hehit, “Ahi mul vilehiles rendemien onen veni, mulamu, san hatkatien, ka katau suk, san mengkatien keil onen.” Ka vuo, romukteinek. Veni vahit vahi anatin keke mengkatien mul koa kilea vasan moulien min ir, kilea emun voumon ir rovamal en meten Ahi. Ka mengkatien sakras vasan moulien vuo voumon ir rovamal.^m ²² Ka Tus Votut onen Ahi vit kilea eni keke meatin vasi keil ten out netan amul en eim takeih ten **tisaen**, ka asakras avalong kat mengkatien keil onen. Ahi mumoni mukonek keke kilea voutut moulien onen koakeil vasi aling demkatien one en Iesu Kristo vasuval koa vat kati.ⁿ

²³ Navong Kristo romaitei veah, komai, Siu keil, memul en eim takeih ten tisaen enek, ka vi mengkatien keil onomai varei koa mul lei kokoe en komai. Evus, en avong koa mal, Ahi vothot eni keke meatin tai kilea vamauluv vaha ran eim takeih enek vaka en sise ten demkatien.^o ²⁴ Sakini, Ahi san mengkatien koanik keke helosil kat komai ka hetalimal en komai heha hetokol avong koa Kristo hemai hekistal ka hesakin koakeil aling demkatien one eni imal en meten.^p ²⁵ Ka veni Kristo mai tuai, komai, Siu keil, koa meling demkatien onomai eni tuai mermultei mun en hehen mengkatien koanik.

²⁶ Ka kami vasi koa miling demkatien onami en Iesu Kristo mivi titan Ahi keil anatin.^q ²⁷ Veni navong avi **baptaes** en kami en isen Iesu Kristo, rie lati keke mikapil ral min Kristo ka mikur moulien hau suval koa mimusin en kami en eisin hau tai.^r ²⁸ Sakini, rovitei tounah munak meatin tai vi Siu vuo rovitei Siu, maluv vuo vi slev tai koa mul en hen mesav, vi meahos vuo ahin. Anatin, rovitei tounah veni kami vasi mikapil vituai ral min Iesu Kristo tuai ka mimai mivi vangi meatin keil tas.^s ²⁹ Sakini, navong mikapil vituai ral min Iesu Kristo, mimai mivi titan Ebrahim keil, ka mihekur tokolkatien keil koa Ahi vat kat rohtoh eni mini.^t

**Koakeil aling demkatien one en Iesu Kristo ikur tokolkatien
koa Ahi vat kati min Ebrahim ka min ir koa rovi titan keil**

4 ¹ Keke mahit kilea min kami, nihiteni hemukok. En teim tai, ehon tai kilea keke, en avong tai koa hel hemai, tounah keil koa amul en hen tata onen imai ihi onen. Ka avaseini mukok, navong vi titiali veah, kei suval slev tai en usite koa rokurtei keihoen en teim onen tata onen. ² Tounah keil koa amul en hen tata onen, meatin sav keil alosil kati hetokol avong koa tata onen ling kati keke heha en hen natnali.

^m 3:21 Rom 8:2-4 ⁿ 3:22 Rom 3:11-19; 11:32 ^o 3:23 Kal 4:3 ^p 3:24 Rom 10:4
^q 3:26 Sion 1:12 ^r 3:27 Rom 6:3; 13:14 ^s 3:28 Rom 10:12 ^t 3:29 Rom 4:13

³Koanik suval ir etin. Navong rorkurtei veah demkatien, suval koa rovi titiali keil veah, ka romusil sakien ka mengkatien keil ten out netan. Ka mengkatien keil ekek alei kokoe en sakien keil orer suval rovi slev keil teni enges.^u ⁴Ka, en avong kati koa Ahi ling kati tuai keke hekistal ien, kei sila Natnali mita en out netan ka en ahin tai. Ka avasi vi Siu tai koa mul en hehen **mengkatien|Mengkatien keil onen Mosis** onen Siu keil.^v ⁵Ahi sila keke vasakin ir koa romul en hehen mengkatien keil rovamaluv rani. Ka sakin ir romaluv keke kilea vakulat ir rovamai rovahi titan keil keke rokilea rovaktur tokolkatien keil vasi koa vat kati keke vasani min onen keil.^w

⁶Ka veni mimai mivi titan Ahi, kei san Ninin onen Natnali emai ro en tinomi. Ka Ninin Votut koa rie lati keke mivi titiali keil onen anatin mul vise Ahi en usite onami vit, “Tata, tata onak eli.”^x ⁷Sakini, kami mirvitei mun slev keil. Ka mivi titiali keil kati onen Ahi. Ka mihekur tokolkatien vasi keil koa kei vat kati keke titan keil ikuri.^y

**Pol sel kat Kristin keil keke anahilestei ran
sise ten demkatien koa amul ien**

⁸Navong kami, me-Kalesia keil, mirkileatei veah Ahi, mivi slev keil onen ahi keil koa arvinvintei keke meatin keil avahise keil en ahi ka avaha netan min keil.^z ⁹Ka, kosa, mimai mikilea en Ahi anatin. Vuo hetahos imok nihiteni keke Ahi mai kilea en kami. ?Sakini, vensa emi vati mivahiles ka mivousil ris mengkatien keil ten out netan ka sakien heisav keil koa sakras voutut kami? ?Vensa emi vati mivamai mivahi slev keil teni hati tamun? ¹⁰Nalonge keke mimul mivouhou revi min avong votut keil en wik keil, en avati keil, ka en sua keil emun suval etin Siu keil amul amumoni veni mimundemi keke hesakin kami mihemai mihemal en meten Ahi. ¹¹Nametauni keke tounah vasi keil koa navisein kami eni ka namumoni en kami hemai hehi heisav enges. ¹²Sakini, napeah kami, tuak eli keil en demkatien, keke mihemai mihesuval inau koa namaluv ran keihoen ten mengkatien keil. Ka mihendem kati keke navong numai ven kami mulamu, navong mirmusiltei veah mengkatien keil onen Siu keil, inau numai nasuval kami etin.^a

Navong numai rohtoh ven kami, mimumoni tahos minau. ¹³Mihendem kati keke numai en provins ten out Kalesia veni mesaien tai mul purun avek. Ka sakini, nakilea navitehiten more longlongien min kami. ¹⁴Ka avaseini keke mesaien onak mumoni keih min kami keke milei kat inau, mirpuruntei inau ka mirseseintei nau. Kami mikur revi inau suval navi

^u 4:3 Kal 3:23; Kol 2:20 ^v 4:4 Efes 1:10; Sion 1:14; Rom 1:3 ^w 4:5 Kal 3:13; Rom 8:15

^x 4:6 Rom 8:15-16 ^y 4:7 Rom 8:17; Kal 3:29 ^z 4:8 2Kron 13:9; Aes 37:19; Ser 2:11; 1Kor 8:4-6

^a 4:12 1Kor 2:3

angelo tai onen Ahi, vuo suval navi Iesu Kristo varei. ¹⁵Ka en avong enek kami emi vati mok keke mivakataun inau. Namundem kati keke misak mesei keke mivakulat metomi keke mivasani minau munak sakien enek kilea vakataun inau en mesaien onak. ?Ka envatien koa mirie minau mulamu va kave? ¹⁶?Mukave, numai mahi vativieh vatal min kami veni naviten anatinien onen Ahi min kami?^b

¹⁷Siu keil ekek koa amusil kat mengkatien keil enges, umai asak visi avahou lat kami. Ka armultei avoumoni keke avakataun kami. Vuo. E vati avasakin kami mivahi vativieh en inau koa namusil kat anatinien keke mikilea mivahou lat keil imok en rendemien onami. ¹⁸Sakien koa meatin tai mul vou lat meatin sav vi more sakien tai munak mumoni musil rendemien koa tahos. Koanek anatin en avong vasi ka rovoteis navong namul vesesal ven kami. ¹⁹Envatien onak mul en kami suval mivi titiali keil onak. Ka kosa, nalonge mah ven kami hatte tamun suval koa navi mama onami. Veni suval eisiluk mul mah ven kami hetokol avong koa sakien keil onen Kristo hemai hekistal en moulien onami. ²⁰Ek vati maha mato vatal min kami keke nakilea mahiles selkatien takeih onak vamai vahi selusien tetahos. Ka namul naselus mukok min kami veni namundemko houlu ven sakien keil onami.

**Koakeil amusil kat mengkatien avi slev keil teni, ka
koakeil amusil kat demkatien amaluv revu**

²¹Kami koa emi vati keke mivousil **mengkatien**|**Mengkatien keil onen Mosis** keil onen Siu keil, hetahos mihelong asa koa aviteni en tus ten mengkatien koa Mosis mutisi. ²²Veni kei mutisi keke **Ebrahim**, natnali elu. Kur tai ka en ahin koa vi slev. Ka kur natnali tamun ka en ahin koa maluv.^c ²³Natnali koa kuri ka en slev, avasi musil rendemien onen meatin keil enges. Ka natnali koa kuri ka en ahin koa maluv, avasi musil hatkatien onen Ahi.^d ²⁴Ahin keilu ekek luvi tatavolien tai usil **hatkatien takeih** elu koa Ahi mumoni koa luteisav en keilu. Hatkatien takeih koa Ahi mumoni en Vatihou **Senae** ral min mengkatien keil onen, koanek suval **Hakar**. Veni koakeil amusil mengkatien keil ekek umai avi slev keil teni suval natin Hakar emun vi slev.^e ²⁵Ka kosa, Hakar vi mama onen koakeil aro en out **Serusalem**. Koanek anatin veni keil amul semau amusil kat mengkatien keil koa Ahi sani min me-Isrel keil navong kei mumon hatkatien takeih ral min keil en Vatihou Senae en kantri ten out Arebia. ²⁶Ka **Serusalem** hau mul en out nesa koa maluv ran tounah keil ten out netan ekek. Ka koakeil amusil hatkatien takeih hau iha ito ien. Veni ir koa romaluv ran keihoen ten mengkatien keil ekek ka roling demkatien orer en Kristo, ir

^b 4:16 Amos 5:10 ^c 4:22 Sen 16:15; 21:2 ^d 4:23 Rom 9:7-9 ^e 4:24 Rom 8:15; Kal 5:1

rosuval natin Serah koa maluv.^f 27Koanik suval asa provet Aesea mutisi navong vit,

“Kisik, keik koa titam tovuol.

Kisau hetal min sien, keik koa korlongtei veah eisilum val vamah ven etai tivava.

Veni titiali keil onen ahin koa vi lumalum ihi houlu mok

helin titiali keil onen ahin koa meatin kuri.”

Aes 51:1

28Tuak ka ahinkuli keil, ka en sise ten demkatien, kami mimai mivi titiali keil ten hatkatien koa Ahi vat kati min Ebrahim suval **Aesak**.^g

29Ka Siu keil koa avi slev ten mengkatien keil asuval Ismael koa avasi ka en rendemien onen meatin keil enges. Veni Ismael sak visi vapurun Aesak koa avasi ka en rendemien onen Ninin onen Ahi, suval etin sakien koa Siu keil amul asak purun kami eni kosa.^h 30?Ka Tus Votut viten sa usili? Mul viteni vit, *“!Sila lat slev enek keilu natnali luvaha! Veni natin slev enek herkur etai tounah onen tata onen. Ka tounah keil vasi koa mul en hen hehi onen natin ahin enges koa maluv.”* *Sen 21:10*ⁱ 31Tuak ka ahinkuli keil en demkatien, ir rorsuvaltei titiali onen ahin koa vi slev. Ka rosuval titiali onen ahin koa maluv.^j

5 ¹Kristo mumon ir romaluv keke rehemaluv vasi. Sakini, mihelomal hekeih ka minamaentei mun meatin keil anoumon kami minamai minahi slev keil ten mengkatien keil.^k

Kristo sakin ir romaluv vasi keke rehervitei slev ten mengkatien keil

²!Mihetaengon rev! Inau, eiloheh Pol, naviteni keke munak kami mihousil rendemien onen Siu keil ekek, ka miheha en vekahoi keke mivamai mivamal en meten Ahi, tounah keil koa Kristo mumoni tuai en usite onami sakras emun vakataun kami. ³Anatin, navit risi keke koakeil vasi amaeni keke avaha en vekahoi keke avamai avasuval Siu keil, amul amaeni emun keke avousil kat **mengkatien**|**Mengkatien keil onen Mosis** vasi keil one. Ka meatin tovuol kilea voum vasi. ⁴Ka kami vasi koa mivit mivasak visi mivamai mivamal en meten Ahi vaka en mengkatien keil onen Siu keil, mimul mira koteh kami ran Kristo, ka mimul misesein more envatien onen Ahi.

⁵Ka en usite orer, romundesini keke rehelomal en meten Ahi, ka hehiteni keke romal en meten veni roling demkatien orer en Kristo. Anatin, rehetosin more avong enek hetal min keihoen koa Ninin Votut sani min ir. ⁶Veni ir koa rokapil vituai ral min Iesu Kristo, rovitei tounah munak meatin tai va en **vekahoi** vuo rovatei en vekahoi. Asa koa vi hetetamen imok munak meatin tai ling demkatien onen en Kristo. Ka

^f 4:26 Hib 12:22; Rev 3:12; 21:2,10 ^g 4:28 Rom 9:7; Kal 3:29 ^h 4:29 Sen 21:9

ⁱ 4:30 Sion 8:35 ^j 4:31 Kal 3:29 ^k 5:1 Sion 8:32,36; Kal 2:4; 5:13; Umen 15:10

munak demkatien onen vi anatin, envatien onen en Ahi ka meatin sav keil hetie lati.^l

⁷Mulamu, mimuloh tahos en lohlohien ten demkatien onami. ?Isei varei san rendemien tatisa min kami keke minalohtei mun nousil sise ten anatinien? ⁸Rendemien tatisa ekek romaitei min kami vaka ven Ahi koa vise kami keke mivahi titiali keil onen.^m ⁹Hihiseien taluvosien koa mikuri suval is ten veret. Veni is koa havivis kilea vahiles vaha en mari pesin tai ten pulaoa ka vasakin keil vasi vatatahou vamai vamarite mok. Ka hihiseien taluvosien tas kilea vapurun mari vangi meatin keil keke avousili.ⁿ ¹⁰Ka nakur anatin eni keke Asuv Iesu hesakin kami mihemae en rendemien onak. Ka min koakeil amul avilehiles rendemien onami, Ahi hesan mahien hehi houlu min keil.

¹¹Tuak ka ahinkuli keil, munak kami milonge keke namul navisein meatin keil keke avaha en vekahoi keke avamal en meten Ahi, koanek rovitei anatin. ?Veni, vahit vahi anatin, vensa suk Siu keil amul veah asak visi avapurun inau? Ka keil amumoni mukonek veni hihiseien onak romaltei en rendemien one navong naviteni keke demkatien en Iesu Kristo koa emat en aiveave kekes mengkatien keil onen Siu keil.^o ¹²!Koakeil koa amul apurun rendemien onami ral min selusien keil usil vekahoi, namundemi keke vatahos imok vahit keil avoum vasi, ka avatei lat out lou one varei vaha!

¹³Tuak ka ahinkuli keil, Ahi rie lat kami keke mivamaluv ran vati mengkatien keil ekek. Ka avaseini mimaluv mukok, minandemtei minahit mimaluv keke mikilea mivoumon tisaen keil vasi koa emi vati. Ka mimaluv keke mivakataun Kristin sav keil veni emi hehathat kami.^p ¹⁴Veni mengkatien keil vasi amul tuai en mengkatien tas koa vit, *“Envatien onom hel en meatin sav keil hesuval koa keik em vat keik eris.”*

Lev 19:18^q

¹⁵Ka munak kami Kristin keil mivikiti keke mivat kami vasuval mivi huli rendan keil, mihelekat revi keke kami minaat purun vasitei kami.

Kristin keil umon sakien keil enges koa Ninin Votut en vat keil avoumoni

¹⁶Sakini, namul nasel kat kami keke mihousil Ninin Votut en ualien ten demkatien onami. Veni munak mihousil asa koa Ninin Votut en vat kami mivoumoni, mihermusiltei mun envatien ten avemi.^r ¹⁷Veni asa koa avemi en vati voumoni mul vae ral min asa koa Ninin Votut en vat kami mivoumoni. Ka asa koa Ninin Votut en vat kami mivoumoni mul

^l 5:6 1Kor 7:19; Kal 6:15 ^m 5:8 Kal 1:6 ⁿ 5:9 1Kor 5:6 ^o 5:11 1Kor 1:23 ^p 5:13 1Pit 2:16
^q 5:14 Mat 5:43; 19:19; 22:39; Mak 12:31; Luk 10:27; Rom 13:9; Tiem 2:8 ^r 5:16 Rom 8:4; Kal 5:25

vae ral min asa koa avemi en vati voumoni. Keilu lumul luvae kat keilu en rendemien onami, ka lusakini keke misakras mivousil asa enges koa kami varei emi vati mivoumoni.^s ¹⁸ Ka munak kami mimusil revi asa koa Ninin Votut en vat kami mivoumoni, mirmultei mun en hehen **mengkatién**|**Mengkatién keil onen Mosis** keil onen Siu keil.^t

¹⁹ Sakien keil koa rie lati keke meatin keil amul amusil envatien ten ave mukok: amul amatil ral min mesav keil koa artetalihetei vatali, amul amumon sakien tisa keil koa romutotei en meten Ahi, ka amul asan keil keke avousil sakien keil koa ave enges en vati.^u ²⁰ Keil uva netan min ahi sav keil ka amul amumon eimas. Sakien keil one vilelau en vurohien, selkututien, ka avi elu kat mesav keil. Keil asak visi avahati lat sase en keil vahina nesa, aselus keih kat mesav keil, ka ariti vas meatin keil. ²¹ Rendemien one mul en tounah onen mesav keil, amunmun, amumon sakien keil ten sise, ka amul amumon vati sakien sav keil koa amukonek. Kosa, inau namul nasel kat kami suval koa namul nasel kat kami eni mulamu, navong naro semau ral min kami, keke meatin keil koa amumon vati sakien keil ekek asakras avales tokolkatién keil koa Ahi hesani min titan keil en out koa kei vi Asuv Houlu ien.

Sakien keil koa rie lati keke Ninin Votut mul en moulien orer anatin

²² Anatin, sakien onami heteisav. Veni, munak vi anatin keke Ninin Votut mul en moulien onen meatin keil, sakien one hetie lati. Keil ihilelau en envatien, sien, ka tomat. Rendemien one hetetaveah, umoni hetahos min mesav keil ka ikataun keil, ka mesav keil ilea iling desien one en keil.^v ²³ Sakien one hemerau ka ilea avalekat revi sakien keil one. **Mengkatién**|**Mengkatién keil onen Mosis** tovuol koa vahiteni min meatin keil keke anoumontei more sakien keil ekek.^w

²⁴ Sakini, koakeil avi meatin keil onen Iesu armusiltei mun envatien ten ave vatal min sakien ka rendemien tatisa keil teni. Anatin, suval koa amuti kat moulien matu orer en aiveave.^x ²⁵ Munak Ninin Votut mul en moulien orer anatin, rehemaeni helamun sakien keil orer ka hehisein ir en sakien sa koa rehoumoni.^y ²⁶ Sakini, hetahos keke ronahasitei ir, ronasak vistei rovamai rovahi hetetamen imok valin mesav keil, ka envatien orer nalentei tounah onen mesav keil.^z

Kristin keil ikataun mesav keil

6 ¹ Tuak ka ahinkuli keil, munak mivotini keke tai en tuomi keil mot en tisaen, kami, koa mimusil Ninin Votut keih, miheha mihetalimal

^s 5:17 Rom 7:15-23; 1Pit 2:11 ^t 5:18 Rom 6:14; 7:4 ^u 5:19 1Kor 6:9-10; Efes 5:5; Rev 22:15 ^v 5:22 Efes 5:9 ^w 5:23 1Tim 1:9 ^x 5:24 Rom 6:6; Kol 3:5 ^y 5:25 Rom 8:4; Kal 5:16 ^z 5:26 Plp 2:3

eni en sise koa hemerau enges. Ka navong mimumoni, mihelekati keke kami emun minamottei en tisaen.^a ²Navong Kristin sav keil avotini keih en moulien one, hetahos keke mihekataun keil. Heka en sakien enek, mihoum vasin asa koa Kristo meng kat ir keke rovoumoni.^b ³Ka munak meatin tai mundemi keke kei vi hetetamen imok mulin mesav keil, kei mul luvos kei sasen ka sakras voumon etai tounah koa tahos. ⁴Hemal keke tetai en meatin keil ilei rahat sasen en sakien keil onen keke heilea munak tahos vuo tisa. Hesakini, kei kilea valonge vatahos ven sakien keil onen, ka herlei rahittei sakien onen mesav keil.^c ⁵Veni mal keke tetai en kami houm vasin asa koa mul en hen keke voumoni.^d ⁶Ka mal emun keke koakeil akur kataunien ka en hihiseien onen tiser tai isa ris kataunien heha mini.^e

⁷Minaluvostei kami eris, Ahi hermaentei kami minandem seseintei hiasuvien onen. Veni vi anatin keke kei helei rahat usite onen meatin vasi ka hesakin keil ian ris heite ten asa koa aluhi en moulien one. ⁸Veni meatin koa luh tisaen musil asa aven en vati, kei hean heite teni koa hehi matien. Ka meatin koa luh tahosien musil asa Ninin Votut en vati, Ninin Votut hesakini hean heite teni koa hehi moulien ten lisenges.^f ⁹Sakini, avemi namahtei keke mivoumon sakien tetahos keil. Veni, munak reherlokovointei more umen orer, reheles heite teni hekistal en avong kati teni.^g ¹⁰Sakini, en avong vasi koa ir roles ahho tai teni, ir rehoumon asa koa tahos vakataun meatin vasi keil, ka hemarite mok min koakeil koa avi tuer keil en demkatien.

Selusien ekor

¹¹*Inau, Pol varej, namul namutis selusien ekor ekek ral min hek koa leta keil teni amariso mok mukok.*

¹²Kristin keil keisom koa avi Siu amul asak visi avakeih kat kami keke mivaha en vekahoi keke Siu sav keil isi keil ven umen one. Ka amul amumoni mukonek veni amundemi avit irkurtei mun sakvisien keil en hen Siu sav keil veni amul amusil Iesu koa emat en aiveave.^h ¹³Siu keil koa uva en vekahoi tuai, keil emun armusil revitei **mengkatien**|**Mengkatien keil onen Mosis** vasi keil onen Siu keil. Ka keil e vat kami mivaha en vekahoi veni e vati avahasi keil veni min Siu sav keil. ¹⁴Ka en usite onak, inau nihasi nau enges housil matien onen Iesu Kristo, Asuv orer. Matien onen sakini inau emun numat en usite ten tounah keil ten out netan veni usite onak tovuol ien. Ka tounah keil ten out netan irmumontei mun tounah enau, veni usite teni tovuol enau.ⁱ

^a 6:1 Mat 18:15; Tiem 5:19 ^b 6:2 Rom 15:1 ^c 6:4 1Kor 11:28; 2Kor 13:5

^d 6:5 Rom 14:12 ^e 6:6 1Kor 9:11,14 ^f 6:8 Sion 3:6; 6:63; Rom 8:13 ^g 6:9 2Tes 3:13

^h 6:12 Kal 5:11 ⁱ 6:14 1Kor 1:31; 2:2

¹⁵Ka en meten Ahi, rovitei tounah munak meatin tai va en **vekahoi**, vuo rovatei. Ka asa koa hetetamen imok munak meatin tai kur moulien hau vuo rokurtei.^j ¹⁶Koakeil amusil rendemien ekek, keil varei avi meatin keil anatin onen Ahi, ka kei hetie tomat ka more envatien min keil.^k

¹⁷Ka inau nasel kat kami keke minamaentei mesav keil anaselus natisa naha kat usite onak. Veni vi inau koa nakur voneite keil ten mahien en avek ven umen onak min Iesu.^l

¹⁸Tuak ka ahinkuli keil, nasentulai min kami ral min hisien koanik: more envatien onen Ahi heto en tinomi ven asa koa Iesu Kristo, Asuv orer, mumoni en usite onami. Anatin.

j 6:15 1Kor 7:19; Kal 5:6; 2Kor 5:17 k 6:16 Sam 125:5; 128:6 l 6:17 2Kor 4:10